למה הם מצפים השנה

להסיר את הפרת האמונים מספר החוקים, לעגן את המונח "דיור בר־השגה" בחוק ● אלה חלק מהמשאלות של עורכי הדין לשנה החדשה

2013
השנה שהייתה

עו"ד גיל דחוח:
"הגיע הזמן להודות שהניסיון להילחם בשחיתות באמצעות עבירת הפרת האמונים נחל כישלון צורב"

עו"ד שלמה נס:
"נכון יהיה אם בתי המשפט, בהחלטה מנחה, ייכנסו לזירה, יעשו סדר ויקבעו כללים מנחים לפירוק חברות"

איור: גיא מורד

מאת **ליטל דוברוביצקי**

שנת 2014 החלה היום. לאיזו פסיקה או חקיקה שתסייע לנו מצפים עורכי הדין בשנה החדשה? פנינו לשישה עורכי דין בכירים בכמה תחומים – דיני משפחה, נדל"ן, עבירות כלכליות, דיני עבודה, פירוקים ופשיטות רגל – ושאלנו אותם מהי המשאלה המשפטית שלהם ל־2014.

עבירות כלכליות

עו"ד גיל דחוח ממשרד דחוח ושות', המתמחה בעבירות צווארון לבן

עו"ד דחוח

להסיר את עבירת הפרת האמונים מספר החוקים: הזכות הבסיסית ביותר של האזרח היא לדעת מה מותר ומה אסור. חובת המדינה להיות ברורה בסטנדרטים שהיא מציבה בדין, לפני שהיא מענישה את האזרח על הפרתם. עבירת המרמה והפרת אמונים של עובדי ציבור נוסחה מראש באופן לא ברור ולא מוגדר, כך שלמעשה הפרשנות לעבירה זו תלויה בעמדתו האישית של כל שופט.

הפרשנות של בתי המשפט משתנה על פי בית המשפט והתקופה. עוד לא נמצא המשפטן שהצליח להסביר מהי עבירת הפרת אמונים. מאות עמודים עמוסים ומורכבים נכתבו בניסיון להסביר, בעברית לא פשוטה, מה אסור לעובדי הציבור. די בזה כדי להבין שיש קושי גדול להאשים בעבירה שיש סיכוי קטן להבין אותה אם תקראו מאות עמודים של פסיקה ומאמרים. הזיכויים וההרשעות בשנים האחרונות, בפרשות המתוקשרות כמו פרשת רשות המסים, תיק ליברמן וזיכויו של אהוד אולמרט הם תוצאות ההתעלמות מהבעייתיות הזאת.

העמדה לדין על עבירות עמומות מביאה, בטווח הארוך, לפגיעה באמון הציבור במערכת עשיית הצדק. פסק הדין יכול להיתפס כעיוות דין כלפי נאשמים שהורשעו וחוסר צדק ציבורי כלפי אלה שזוכו. בשל חוסר הבהירות של פסקי הדין – הנורמה המשפטית בסופו של דבר לא מופנמת. הציבור הרחב אינו יכול להבין מדוע פלוני זוכה ואלמוני מורשע בפרשיות בעלות הד ציבורי רחב.

אי־אפשר להילחם בשחיתות במשטר דמוקרטי באמצעות כללים עמומים ומשתנים. הגיע הזמן להודות שהניסיון להילחם בשחיתות באמצעות עבירת הפרת האמונים נחל כישלון צורב, להסיר את העבירה מספר החוקים הפלילי ולהסתפק בעבירות הברורות והמוגדרות הקיימות בו.

עו"ד ז'ק חן, שותף מייסד במשרד חן יערי רוזן־עוזר ושות' המתמחה בעבירות צווארון לבן

עו"ד חן

התוויית כיוון וחידוד כללים: ב־2014, אני תקווה כי בית המשפט העליון יתווה כיוון ויחדד את הכללים בכל הנוגע לשימוש הרשויות בנשק הבלתי־קונבנציונלי בתחום האכיפה הפלילית־כלכלית – עבירות הלבנת הון – ויקבע מתי על הרשויות לעשות שימוש בעבירות האלה, ובעיקר מתי לא. שימוש היתר שנעשה בכלי הזה מביא לזילות העבירות האלה ולפגיעה מיותרת ולא מידתית בזכויות של חשודים ונאשמים.

דיני משפחה

עו"ד פיני אביב ממשרד פיני אביב המתמחה בדיני משפחה

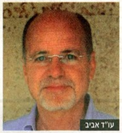
עו"ד אביב

פסיקה ברורה ופרמטרים ברורים: השינוי שאני מייחל לו בשנה הבאה קשור ביצירת ודאות משפטית בתחום דיני המשפחה שבו אני מתמחה. כיום, כשבא אליי לקוח לקבלת ייעוץ משפטי או כדי לשכור את שירותיי לצורך ייצוגו, למרות ניסיוני רב־השנים בתחום אין לי את יכולת לתת לו תשובה ודאית בנושאים מסוימים, שהם ליבת הסכסוך בין בני הזוג (כגון גובה המזונות שייפסקו והשפעת משמורת משותפת על היקף מזונות הילדים, חלוקה לא שוויונית של הרכוש המשותף ועוד), משום שקיימים בתחום חוסר בהירות וחוסר ודאות, שמקורם בחקיקה ובפסיקה.

שורש הבעיה נעוץ בכך שעקב הרגישות שמייצר תחום דיני המשפחה (הכרוך בסוגיות של דת ומדינה), המחוקק ממעט ליזום חקיקה ו/או תיקוני חקיקה, שהם חיוניים למערכת תקינה ודינמית, וביהמ"ש נדרש למלא את הוואקום החקיקתי באמצעות הפסיקה.

בנוסף, ביהמ"ש העליון, שהיה צריך לתרום לגיבושן של הלכות מנחות שלאורן יפסקו בתי המשפט למשפחה (על דרגותיהם), מצמצם את התערבותו למקרים מוגבלים ומיוחדים בלבד (כמו הפרשה האחרונה של אימוץ הילד האתיופי, שנדונה פעמיים בביהמ"ש העליון, לרבות בהרכב מורחב, אף שעניינה מקרה פרטי ולא עניין עקרוני שיש לו השפעה על כלל הציבור).

לעומת זאת, כשמגיע לפתחו של ביהמ"ש העליון נושא עקרוני וחשוב, המצריך הכרעה מהותית, הוא נמנע מלתת את ההכרעה הנדרשת. כך, למשל, כאשר נדרשה שם הכרעה בסוגיה המורכבת של מוניטין ונכסי קריירה (שניתנה בה פסיקה חדשנית בבית המשפט לענייני משפחה ובערכאת הערעור), הוחלט שלא להכריע בנושא ולא נקבעו פרמטרים ברורים באשר לאופן החישוב של המוניטין ונכסי הקריירה ואופן חלוקתם בפועל.

בהיעדר פסיקה ברורה ומחייבת ובהיעדר ודאות משפטית, נוצר מצב שבו איש כטוב בעיניו יעשה, וכל שופט משפחה פועל לפי הבנתו ותפיסת עולמו הייחודית בלי הצדקה.

נדל"ן

עו"ד רון צין, שותף בכיר במשרד שביט בר־און, גלאון, צין יגור ושות', המתמחה בנדל"ן

עו"ד צין

לתת "בשר" למונח דיור בר־השגה: כבר חודשים רבים שגור הביטוי "דיור בר־השגה" בלשוננו. הוא נמצא בשיח הציבורי, הפוליטי ואפילו החקיקתי, אבל עד כה נעדר מהשיח הפסיקתי. בפסיקת בית המשפט העליון בשנת 2014 הייתי רוצה לראות כיצד הביטוי הזה מקבל תוכן ומשמעות. הבעת עמדה עקרונית של ביהמ"ש העליון בסוגיה של דיור בר־השגה תנחה ותפתח את הדרך לכל הערכאות השיפוטיות ולגופי המינהל השונים לפתח העיקרון הזה.

על ביהמ"ש העליון לשרש ולקבע את הזכות לדיור בר־השגה. גם אם אין לזכות זו לדיור גדרות וגבולות ידועים, ואף שזהו מונח חמקמק וקשה להגדרה, שלבטח יתגבש ויתפתח בפסיקה במשך השנים, הרי שעצם ההכרה בקיומה של הזכות לדיור בר־השגה כעיקרון מנחה להתנהלות מינהלית, המשקף זכויות בסיסיות לדיור ולצדק חלוקתי – תהיה פריצת דרך אמיתית.

בסמוך לפרישתה התבטאה הנשיאה לשעבר, דורית ביניש, באשר לצורך בהכנסתו של ביהמ"ש העליון לדיון על זכויות חברתיות. הנה לכם הזדמנות.

דיני עבודה

עו"ד אריאל שמר, שותף מנהל במשרד אריאל שמר ושות', המתמחה בדיני עבודה

פסיקה שתיצור איזון והוגנות: בשנים האחרונות עולה מפסיקת בתי הדין לעבודה מגמה ברורה הנוטה לטובת עובדים, ובפרט בכל הקשור לענייני התארגנויות. הדוגמה הבולטת ביותר למגמה זו של חוסר סימטריה בין זכויות העובדים לבין זכויות המעסיקים ניתנה בפרשת פלאפון, שם שלל בית הדין לחלוטין את זכות המעביד להתבטא בקשר לעניינים הנוגעים להתארגנות העובדים.

בנושא הזה דרוש לטעמי שינוי, איזון. חשוב לדעת – בעת התארגנות

עו"ד שמר

עובדים, מה שקורה בפועל הוא שארגון העובדים מפיץ בקרב העובדים ידיעות ושמועות המופנות נגד המעביד. לרוב אלה שמועות המכפישות את המעביד, מציגות אותו כמי שעוין את העובדים וכו'. בנסיבות מעין אלה, השלילה הטוטאלית של זכות המעביד להגיב לטענות לא נכונות מהסוג הזה – כפי שקבע בית הדין בפרשת פלאפון – יוצרת חוסר סימטריה בלתי־הוגן, ופוגעת בזכויות הבסיסיות של המעביד לחופש הביטוי ולהגנה על קניינו. במקרי קיצון, הפגיעה אף עלולה לסכן את המפעל או העסק.

יש לזכור כי קיומו ושגשוגו של מקום העבודה – לא פחות משהוא אינטרס של המעביד, הוא בראש ובראשונה אינטרס של העובדים – ופגיעה בו תוביל לפגיעה קשה בהם ובביטחונם התעסוקתי. במצבים של התארגנות עובדים נתקלנו לא אחת בארגוני עובדים שאינם מהססים לפגוע במעביד, והכל בשם "חירות ההתארגנות", כביכול. לכן, ב־2014 אני מצפה לפסיקה שתיצור נקודת איזון חדשה והוגנת יותר בין הצרכים, הרצונות והיכולות של העובדים ושל המעסיקים.

פירוקים ופשיטות רגל

ד"ר שלמה נס, מתמחה בפירוקים והליכי חדלות פירעון

הוצאת כללים מנחים: המגזר העסקי, בדגש על שוק ההון, מתמודד עם תקופה לא פשוטה של מחנק אשראי. קרוב למחצית מהחברות הציבוריות מצויות במצב לא פשוט, לאחר שגייסו אג"חים בעבר ואין להם מקורות מימון חלופיים לעתיד.

ד"ר נס

כשבוחנים את תחום החברות הציבוריות בקשיים ב־4־5 השנים האחרונות מתקבל הרושם שזו זירת אגרוף מבולגנת, עם בליל של גורמים שכל אחד מושך לכיוונו, בשילוב תקשורת שלעיתים מלבה את היצרים. התופעה הזאת, שלא הייתה קיימת בעבר, מביאה לכך שההליכים הקשורים לחברות ציבוריות בקשיים מתנהלים בצורה לא מסודרת וללא בסיס כלכלי ומשפטי ברור. הפעולות הבלתי־רציונליות מביאות לשתי תוצאות עיקריות: האחת, גם חברות שאפשר היה להציל בעבר מפורקות כיום, וההסדרים נמשכים זמן רב מדי; השנייה, פגיעה קשה בשוק ההון הישראלי, שעלולה להביא להימנעות של חברות חדשות מלהיכנס אליו.

בתי המשפט המתמחים בתחום ושרכשו ניסיון עצום בתהליכים יכולים לשנות את המצב. נכון יהיה אם בתי המשפט, בהחלטה מנחה, ייכנסו לזירה, יעשו סדר ויקבעו כללים מנחים. בניגוד למחוקקים ולגורמי הרגולציה, שאינם מבינים בחברות בקשיים ומעולם לא עסקו בכך, בתי המשפט הם בעלי היכולת להוביל מתכונת מסודרת ושקולה שתפחית מאוד את הבלגן ואת האלימות. אני מקווה שבתי המשפט יתוו דרך כזאת, שתיצור סדר ותציל חברות רבות. יש שופטים טובים שמכירים את התחום ויכולים לעשות זאת.

צילומים: אייל יצהר, גל חרמוני, יונתן בלום, רותם שביט, יריב כץ